

Ett tryggare Sverige

Förslag från Allians för Sveriges rättspolitiska grupp

februari 2006

Allians för Sverige.
maktskifte06.se

Sammanfattning

Krafttag mot brottsligheten

- Kampen mot brottsligheten ska högprioriteras.
- Kampen mot mängdbrottsligheten såsom stölder och inbrott ska prioriteras och få ökade resurser för att långsiktigt motverka grövre kriminalitet.
- Tillåt buggning i kampen mot terrorism och allvarlig brottslighet. Lagreglera även användningen av infiltration, informatörer och bevisprovokation.
- Fördjupa det internationella samarbetet.
- Personer som vid upprepade tillfällen snattat eller begått annat brott ska kunna få tillträdesförbud till butiken.
- Ta upp kampen mot rattfylleriet. Inför ny bestämmelse i brottsbalken; vållande till annans död genom grovt rattfylleri, för att markera samhällets stränga syn på alkohol i trafiken.
- Reformera påföljdssystemet. Proportionaliteten mellan olika påföljder måste upplevas som rimliga och relevanta.

Polisen i medborgarnas tjänst

- Polisens fokus ska ligga på att förebygga och utreda brott, att skydda människor och att ge god service till allmänheten.
- Öka polisens tillgänglighet.
- Högst en minuts väntetid för den som ringer nödnumret 112.
- Återupprätta närpolisen.
- Förbättra ledarskapet inom polisen.
- Det måste finnas ett effektivt polisväsende i hela Sverige.
- År 2010 ska det finnas 20 000 poliser.

Tidigare, tydligare och tuffare tag mot ungdomsbrottsligheten

- Vuxna måste våga lägga sig i, våga sätta gränser och framförallt tro på sin egen betydelse för barnets fostran.
- Även brott som begåtts av gärningsmän under 15 år ska utredas.
- Tillåt drogtester på barn under 15 år vid allvarlig misstanke om narkotikabrott.
- Skärp föräldrarnas skadeståndsansvar när barn begår brott.
- Inför närvaroplikt för föräldrar till barn under 18 år som deltar i en rättegång, oavsett om barnet är tilltalad, målsägande eller vittne.
- Öka samarbetet mellan polis, skola och sociala myndigheter.
- Ungdomstjänst ska vara en självständig påföljd som bör utdömas i kombination med obligatorisk programverksamhet.

Stärk brottsoffrens rättigheter

- Brottsoffer ska mötas med medkännande och professionalism av myndigheter, oavsett var i landet de bor.
- Vid varje polismyndighet ska det finnas brottsofferhandläggare för att kunna ge brottsoffer information dygnet runt.
- Familjevåldsenheter bör finnas över hela landet. Unga brottsoffer bör ges särskilt stöd.
- Barn som bevittnat våld inom familjen ska ha brottsofferstatus.
- Stärk skyddet för kvinnor som utsätts för våld och hot. Den som allvarligt bryter mot besöksförbud ska bevakas och bära elektronisk fotboja.
- Inför en ny straffbestämmelse som kriminaliserar förföljelse och trakasserier.
- Skärp lagstiftningen mot människohandel.

Helhetsperspektiv på domstolsväsendet

- Prioritera säkerheten för rättsväsendets personal.
- Värna domarkårens oberoende. Inga genomgripande förändringar ska göras utan helhetsperspektiv, debatt och politisk förankring.
- Domstolarna ska bli bättre på att tillgodose allmänhetens och medias berättigade krav på information.

Kriminalvården – vändpunkt inte ändpunkt

- Alla intagna ska ha en egen handlingsplan.
- Intagna som har gjort sig skyldiga till t.ex. våld mot kvinnor, sexualbrott eller som missbrukar droger och/eller alkohol ska genomgå förbättrad behandling och rehabilitering.
- Dåligt uppförande och bristande ansvarstagande ska resultera i färre eller uteblivna förmåner, samtidigt som gott uppförande ska premieras.
- Sysselsättningsplikten ska fungera i praktiken.
- Förberedelserna inför frigivningen måste förbättras.
- Inslagen av entreprenad inom kriminalvården ska öka. All myndighetsutövning som beslut om kontroller i cellerna, drogtester och inpasseringskontroller ska dock även i framtiden vara ett ansvar för det offentliga.
- Totalförbud mot mobiltelefoner ska råda inom anstalterna.
- Varje anstalt bör ha tillgång till en narkotikahund.

Förord

Detta är slutrapporten från den rättspolitiska arbetsgrupp som partiledarna i Allians för Sverige tillsatte 2004 för att utarbeta förslag till det gemensamma valmanifestet inför höstens riksdagsval. Arbetsgruppens arbete har utgått från de direktiv som definierade och begränsade gruppens uppdrag.

Arbetsgruppen har bestått av riksdagsledamöterna Johan Pehrson (fp) ordförande, Beatrice Ask (m), Peter Althin (kd) och Johan Linander (c).

Sekreterare i gruppen har varit Karin Karlsbro (fp), Monica Björklund (fp), Anna Prucha (fp), Håkan Jevrell (m), Tanja Rasmusson (m), Tove Fridman (kd), Anna Sundelius (kd) och Malin Granberg (c).

Under året har arbetsgruppen sammanträtt vid ett flertal tillfällen. Ett antal interna seminarier har genomförts med inbjudna föreläsare med specialkunskap på olika sakområden, för att skaffa kunskap och få synpunkter på våra förslag.

Slutrapporten grundas på en serie delrapporter som arbetsgruppen utarbetat och som presenterades under år 2005.

Stockholm den 22 februari 2006

Johan Pehrson
Beatrice Ask
Peter Althin
Johan Linander

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Polisen i medborgarnas tjänst.....	2
Förord.....	4
1. Ett tryggare Sverige	7
Inledning	7
2. Tidigare, tydligare och tuffare tag mot ungdomsbrottsligheten	9
Förebygg ungdomsbrottsligheten	9
Alla elever har rätt till en bra skola utan kriminalitet.....	9
Åtgärder mot missbruk förebygger brott.....	10
Brottsoffer idag - förövare imorgon?	10
Medling.....	10
Konkreta förslag för ökad föräldramedverkan.....	11
Föräldrar ska närvara vid polisförhör	11
Föräldrar ska vara med under rättegången	11
Skärp föräldrarnas skadeståndsansvar	11
Reaktioner på ungdomars brottslighet	11
Alla brott bör utredas	11
Snabbare handläggning av processer där unga är förövare eller brottsoffer	12
Avskaffa det solidariska skadeståndsansvaret.....	12
Ungdomstjänst bör bli en självständig påföljd	12
Sluten ungdomsvård	13
3. Polisen i medborgarnas tjänst	14
En polis för alla.....	14
Fler poliser.....	15
Polisen ska beskydda och betjäna medborgarna	15
Den som ringer polisen ska få svar.....	15
Brottsofferkompetens på polismyndigheterna.....	15
Klagomål mot polisen.....	16
Polisutbildningen ska vara modern och ändamålsenlig.....	16
Förbättra polisens ledarskap	16
Polisen ska samverka nationellt.....	16
Polisen ska samverka internationellt.....	17
Terroristbekämpning är en svensk angelägenhet	17
Verktyg och metoder	18
Polisen ska ges nya arbetsmetoder	18
Polisen ska ha bättre utrustning	19
4. Ökad rättstrygghet och rättssäkerhet	20
Stärk kvinnornas rättstrygghet	20
Åtgärder mot människohandel.....	21
Stärk barnens rättstrygghet	21
Kriminalisera förföljelsebrott	21
Skydda brottsoffers och vittnens adressuppgifter	22
Bekämpa brott mot företagare	22
Ta upp kampen mot rattfylleriet	22
Förläng preskriptionstiden för grova brott.....	23

5. Domstolsväsendet.....	24
Värna domstolarnas oberoende	24
Oberoende domare.....	25
Reformera domstolsverket.....	25
Domstolarnas informationsarbete.....	25
Domstolar anpassade också för brottsoffer	25
6. En ny kriminalvård	27
Kriminalvårdens innehåll.....	27
Handlingsplan och motivation.....	27
Utveckla arbetsplikten	28
Öka utbildningsmöjligheterna	28
Personligt ansvar även på anstalten	28
Förbättrade kontakter med samhället	28
De intagna och kontakterna med familjen.....	28
Förberedelser för frigivning	28
Välutbildad personal ökar kriminalvårdens kvalitet.....	29
Skärpt säkerhet inom kriminalvården	29
Stoppa rymningar och fritagningar.....	29
Fängelsedömda ska inte få ha kvar sina pass	29
Totalförbud mot mobiltelefoner på anstalterna	30
Drogfria anstalter.....	30
Fler behandlings- och motivationsplatser.....	30
Fler drogtester.....	30
Narkotikahundar på alla anstalter	30

1. Ett tryggare Sverige

Inledning

Sverige är inte längre det trygga land vi är vana vid. Brottsligheten breder ut sig och våldet blir grövre. Våldsbrotten ökar stadigt. Antalet anmälda våldtäkter och misshandelsfall har blivit allt fler och bidrar till bilden av ett allt mer förråat samhälle. I takt med att brottsligheten ökar stiger människors känsla av otrygghet. Så många som 35 procent undviker att gå ut ensamma på kvällar och nätter.¹ Mer än var fjärde kvinna är ofta eller ibland rädd för att gå ute i sitt eget bostadsområde när det är mörkt.² Brotten lönsar sig. Tre av fyra brott förblir ouppklarade. Mängdbrotten, som drabbar människor i deras vardag, ligger alla under fem procents uppklarande.³ Snarare struntar många i att anmäla, eftersom sannolikheten att brottet ska lösas är så försvinnande liten.

Förtroendet för polisen minskar och medborgarna upplever inte att de får den hjälp de behöver. De som drabbats av brott har blivit ännu mindre nöjda med den polisiära verksamheten. Nu ligger betygen för polisen på rekordlåga nivåer när det gäller brottsutredning.⁴ De låga uppklarandesiffrorna tyder på att mängdbrott inte prioriteras. Men inte heller de grova brotten klaras upp. Till exempel klaras bara tretton procent av anmälda våldtäkter upp, och inte än åtta procent av personrånen.⁵ Den senaste tidens så kallade satsningar på polisen har följts av neddragningar i syfte att skapa ekonomiska möjligheter att anställa aspiranter: Hela 564 poliser och 108 civilanställda har pensionerats i förtid sedan 2002, och över hundra polisstationer har lagts ned under de senaste fyra åren⁶. Av närpolisreformen återstår bara namnet. I glesbygden saknas det poliser, precis som i särskilt brottsutsatta storstadsområden. Medborgarna står tyvärr långt ifrån polisen, både geografiskt och mentalt.

De brottslingar som lagförs och som får ett fängelsestraff, sviks av staten. De hamnar i överfulla fängelser där narkotikan flödar och där möjligheterna till rehabilitering är små. Risken för återfall i brott efter avtjänat straff är mycket stor.

¹ Länsförsäkringar

² SIFO på uppdrag av Byggnads, SvD 16/8 2005

³ BRÅ statistik 2004, personuppklaringsprocent

⁴ Svenskt Kvalitetsindex 2006-01-25

⁵ BRÅ, a a

⁶ Riksdagens utredningstjänst

Allians för Sverige kan inte acceptera rättsväsendets reträtt och människors ökade otrygghet. Vår uppfattning är att det går att påverka och bekämpa brottsligheten, både kortsiktigt och i ett längre perspektiv. Vi står för en rättspolitik som väsentligt skiljer sig från socialdemokraternas. Vi talar klarspråk om ansvaret för att förmedla värderingar och normer för att förebygga brott. Vi anser att polisen ska arbeta i medborgarnas tjänst. Vi är tydliga när det gäller att ställa höga krav på polisens förmåga att förebygga och klara upp brott. Vi slår fast att hela rättskedjan ska ha ett konsekvent brottsofferperspektiv. Vi utgår från att opartiska och effektiva poliser, åklagare och domare är rättsväsendets styrka och borgar för allmänhetens förtroende.

I denna rapport presenterar vi ett antal förslag inom hela rättskedjan, i syfte att förebygga och bekämpa brott, och att stödja brottslighetens offer.

2. Tidigare, tydligare och tuffare tag mot ungdomsbrottsligheten

Förebygg ungdomsbrottsligheten

Det är i första hand föräldrarnas ansvar att förmedla normer och värderingar till sina barn och ungdomar. Kampen mot ungdomsbrottsligheten är inte allas ansvar, som socialdemokraterna låter påskina. Barn har rätt till en kärleksfull och trygg uppväxtmiljö där deras grundläggande behov tillgodoses. Vuxna måste våga vara föräldrar, våga lägga sig i, våga sätta gränser och framförallt tro på sin egen betydelse för barnets fostran.

En trygg uppväxt är också den mest effektiva brottsförebyggande insatsen. Föräldrar är inte perfekta, men även i familjer som har problem, älskar föräldrar sina barn. Mammor och pappor som inte klarar av att ta hand om och fostra sina barn helt på egen hand måste tidigt få kvalificerat stöd från samhället så att de kan fungera som de föräldrar de allra flesta vill vara. Många föräldrar känner någon gång dåligt samvete och osäkerhet i föräldrarollen. Stöd från mödra- och barnavårdscentraler, skolhälsovård samt barn- och ungdomspsykiatri måste finnas till hands i den omfattning som behövs. Förskolan och skolan ska fostra, men inte ta över föräldrarnas ansvar. Förskolor och skolor med elever med särskilda behov måste ha tillräckliga resurser för att barngrupper ska fungera och eleven få det extra stöd han eller hon behöver.

Genom tidiga, tydliga och tuffa åtgärder mot ungdomsbrottsligheten i dag motverkas grov brottslighet imorgon. Om reaktionerna från föräldrar, skola, socialtjänst och polis uteblir när en ung människa begår sina första brott är risken stor att hon eller han fastnar i en livslång kriminell karriär. Vuxenvärlden har en skyldighet att fånga upp alla varningssignaler i tid. När en trettonåring påträffas berusad på stan måste föräldrar och socialtjänst reagera. När en fjortonåring rånat och misshandlat en jämnårig måste brottet utredas av polis omedelbart. För att komma till rätta med problemen räcker det inte med att enbart fokusera på den unga personens sociala bakgrund, så som gjorts under många år. Insatserna måste tydligare inriktas också på det kriminella beteendet. Det ena utesluter inte det andra, utan åtgärderna måste beakta både orsaker och verkan. Den som är 15 år är straffmyndig och måste ta ansvar för sina handlingar. Påföljderna för unga lagöverträdare måste vara både rättssäkra, tydliga och inriktade på att stoppa fortsatt brottslighet.

Alla elever har rätt till en bra skola utan kriminalitet

Utbildning bryter sociala mönster. Bra skolor i socialt belastade bostadsområden ger barnen goda framtidsutsikter. Men svenska skolor håller inte måttet. Inget annat land inom OECD har så mycket skadegörelse, stölder, skolk och sena ankomster som den

svenska skolan.⁷ Hela femton procent av de våldsbrott som barn söker vård för har tillfogats dem i skolan.

Skolan måste präglas av en god arbetsmiljö och vara fri från kriminalitet. Mobbning, sexuella trakasserier, stöld, misshandel och liknande handlingar är lika lite acceptabla i skolan som i övriga samhället. Allvarliga brott som begås i skolan måste polisanmälas. Ett bra och förtroendefullt samarbete mellan skolpersonal, elever och polis förebygger brott. Alla skolor ska ha en kontaktperson hos polisen. I de fall barn och ungdomar begår brott måste socialtjänst och skola i normalfallet arbeta tillsammans med föräldrarna i högre grad än idag. Sekretesslagstiftningen måste ändras så att polisen och socialtjänsten får informera skolan om elever har begått brott, så att även skolan kan stötta eleven.

Åtgärder mot missbruk förebygger brott

Kriminalitet och drogmissbruk har ett tydligt samband. Barn under 15 år ska kunna drogtestas, även utan föräldrarnas samtycke, om det finns en allvarlig misstanke om att han eller hon brukar narkotika. Det är absurt att myndigheterna idag står maktlösa när det gäller att ingripa i dessa fall. Ju tidigare droganvändningen upptäcks desto större chans är det att med snabba insatser hjälpa ungdomar att komma bort från drogerna.

Brottsoffer idag - förövare imorgon?

I 15 – 17 årsåldern är ungdomar som mest brottsaktiva⁸. Brotten begås ofta mot jämnåriga. Undersökningar från polisen i Stockholm pekar på att barn och ungdomar som blivit utsatta för brott löper stor risk att själva bli förövare. Offren tar saken i egna händer. Därför måste den som blivit utsatt för ett brott få stöd och upprättelse. Vi ser gärna att socialsekreterare placeras på polisstationerna för att konkret arbeta med stöd till barn och ungdomar som blivit utsatta för brott. På så sätt kan onda cirklar brytas.

Medling

Unga lagöverträdare måste få insikt om konsekvenserna av sina brott. Medling innebär att gärningsman och brottsoffer möts i närvaro av en neutral person, utsedd av kommunen, och talar om konsekvenserna av brottet. Medling syftar till att förövaren ska inse det lidande och skada han eller hon åsamkat en annan människa och att brottsoffret ska kunna få en ursäkt. Medling är och ska vara aktuellt endast i de fall brottsoffret så önskar. Lagstiftningen bör ändras så att samtliga kommuner ska erbjuda medling, särskilt när det är fråga om unga lagöverträdare. Då medling inte är en påföljd i straffrättslig mening är det möjligt att genomföra medling även när ungdomar under 15 år är gärningsmän.

⁷ PISA, Programme for International Student Assessment, är en internationell OECD-studie som för år 2003 belyser svenska femtonåringars kunskaper och attityder i ett internationellt perspektiv. Resultaten från PISA 2003 finns redovisade i en rapport från Skolverket nr 254/2004.

⁸ Brå, Kort om ungdomsbrottslighet, 2005

Konkreta förslag för ökad föräldramedverkan

Föräldrar ska närvara vid polisförhör

Under den borgerliga regeringsperioden på nittiotalet infördes en bestämmelse om att föräldrar (vårdnadshavare) ska underrättas av polisen när en person under 18 år förhörs av polis. Av polisens egna uppgifter framgår det att bestämmelsen inte efterlevs. Många förhör genomförs aldrig därför att ungdomarna helt enkelt inte kommer till polisen, trots kallelse. Polisen måste förbättra rutinerna när det gäller unga misstänkta. Fler förhör skulle kunna genomföras i hemmen och i föräldrarnas närvaro om så är lämpligt.

Föräldrar ska vara med under rättegången

Att bli åtalad och vara med om en rättsprocess är för de allra flesta ungdomar en omskakande händelse. Det är en allmän medborgerlig skyldighet att vittna inför domstol. Det borde även vara en plikt för föräldrar att vara med under rättegången när deras barn under 18 år är aktörer i en rättsprocess. Föräldrarnas närvaro ska vara sanktionerad med vite. Föräldrar till barn under 18 år, oavsett om barnet är tilltalad, målsägande eller vittne, ska alltid ha rätt till ersättning för sin inställelse i rätten. Det ska gälla alla instanser.

Skärp föräldrarnas skadeståndsansvar

Enligt föräldrabalken har vårdnadshavaren ett ansvar för att hålla uppsikt och agera på ett sådant sätt att barnet inte orsakar skada för andra. Den förra borgerliga regeringen skärpte föräldrarnas ekonomiska ansvar för skador som orsakats av barn. Föräldrar är sedan dess skadeståndsskyldiga om de avsiktligt eller av oaktsamhet brustit i sin uppsikt över barnet, eller brustit i sin skyldighet att agera för att hindra skador.

Det finns starka skäl för att skärpa föräldrarnas skadeståndsansvar. Ett sätt skulle kunna vara att vårdnadshavare görs ekonomiskt strikt ansvariga, upp till ett maxbelopp, för de skador barnen orsakar. En sådan lagstiftning finns sedan många år i Norge. Motivet till en sådan förändring skulle vara att tydligt peka på att föräldrarna har ett ansvar för vad barnen gör och var de befinner sig. Om barnen orsakar skador ska kostnaderna inte enbart lastas på brottsoffer, näringsidkare och försäkringsbolag.

Reaktioner på ungdomars brottslighet

Alla brott bör utredas

Redan idag finns möjlighet att utreda brott när gärningsmannen är under 15 år. Det bör vara huvudregeln och inte undantaget. På detta sätt markeras allvaret i kriminaliteten, ansvarsfrågorna klarläggs och kraftfulla sociala insatser kan följa som en konsekvens av det begångna brottet. Brotts som begås före 15-årsdagen måste dokumenteras av socialtjänsten och kunna delges polisen för att rätt stödåtgärder ska kunna sättas in i tid. Den som utsatts för brott där gärningsmannen är under 15 år får ofta svårt att få ersättning eftersom det i många fall saknas utredning om brottet.

Brottsoffer ska inte behandlas sämre för att gärningsmannen inte är straffmyndig. Därför är det viktigt att alla brott utreds.

Snabbare handläggning av processer där unga är förövare eller brottsoffer

Samhället måste reagera snabbare på ungdomars brottslighet. Det är nödvändigt att tiden mellan brott, åtal, dom och verkställighet av påföljd blir så kort som möjligt, utan att ge avkall på rättssäkerheten. Reglerna måste skärpas så att skyndsamhetskravet för handläggning av mål där unga är gärningsmän utvidgas. Skyndsamhetskravet bör även omfatta mål där brottsoffret är under 18 år. Det är angeläget att kompetensen inom polis och rättsväsendet när det gäller ungdomsbrottslighet ökar. Systemet med särskilda ungdomsåklagare inom åklagarväsendet, liksom särskilda domare som handlägger ungdomsmål vid de större domstolarna är positivt. Samma kompetens bör finnas även vid de mindre domstolarna.

Avskaffa det solidariska skadeståndsansvaret

Den som skadat någon eller förstört någons egendom i samband med brott är skyldig att ersätta skadan. Det är en grundläggande princip i vårt rättssamhälle. Solidariskt skadeståndsansvar betyder att den som lidit skada kan utkräva hela skadeståndsbeloppet från en av dem som orsakat skadan. Den som fått betala kan sedan kräva ersättning från de övriga skadeståndsskyldiga. Det solidariska skadeståndsansvaret för unga lagöverträdare bör avskaffas. Istället ska skadeståndet utkrävas från var och en av dem som bär ansvar.

Ett skadestånd får ofta långtgående konsekvenser för ungdomar och en individ bör inte straffas för att medbrottslingar inte gör rätt för sig. Det innebär dock inte att den brottsliga handlingen därmed accepteras.

Ungdomstjänst bör bli en självständig påföljd

För fem år sedan infördes påföljden ungdomstjänst. Intentionerna var goda, men hittills har ungdomstjänsten delvis blivit ett fiasko. I en undersökning som vi lät riksdagens utredningstjänst göra så sent som våren 2005 uppgav hälften av landets kommuner att de inte kunde tillhandahålla oavlönat arbete i kombination med programverksamhet till den som dömts till ungdomstjänst. Det är djupt orättvist att påföljderna för samma brott varierar beroende på var i landet man bor. Dessutom har det förödande effekter för de ungdomar som inte får någon reaktion alls, trots att de gjort sig skyldiga till allvarliga brott.

Påföljden för ungdomar som begått allvarliga brott ska bestå av både straff och sociala insatser. Vår uppfattning är att ungdomstjänst, (oavlönat arbete) ska vara en självständig påföljd som alltid bör utdömas i kombination med obligatorisk programverksamhet. Det innebär att den dömda både ska utföra ett arbete och delta i konsekvensprogram som kan innehålla besök på t.ex. sjukhus, fängelser, brottsofferjourer där brottets konsekvenser blir konkreta och verkliga. Ungdomstjänsten ska vara minst en vecka för att vara meningsfull. Minst tio timmar ska vara programverksamhet, med fokus på det kriminella beteendet. Ungdomstjänsten bör verkställas senast en månad efter att domen vunnit laga kraft.

Påföljden överlämnande till vård inom socialtjänsten innebär antingen genomförande på frivillig väg eller med tvång. Det kan i praktiken innebära en enstaka kontakt med en socialsekreterare eller placering på institution. De utvärderingar som gjorts av Brottsförebyggande rådet tyder på mycket allvarliga brister i genomförandet. Politiken när det gäller unga lagöverträdare präglas av en missriktad välvilja då sociala insatser är i det närmaste obefintliga. Ett problem som länge diskuterats är socialtjänstens dubbla roller som både vårdande och straffande. I praktiken förstår varken socialtjänsten eller den unge skillnaden mellan dessa roller. Det kan därför vara nödvändigt att socialtjänsten kopplas bort från den straffande rollen. Vi kommer att överväga överförande av ansvaret för verkställandet av straffet till kriminalvården inom ramen för frivården. Dess erfarenheter kan innebära bättre förutsättning att lyckas med bland annat programverksamhet och genomförande av ungdomstjänst. Det sociala arbetet ska ligga kvar hos socialtjänsten, men behöver nå en avsevärt högre kvalitet.

Sluten ungdomsvård

Ungdomar döms inte till fängelse utan till sluten ungdomsvård som genomförs i samverkan med de sociala myndigheterna. Många ungdomshem har uppnått goda resultat, särskilt bland unga som varit där en längre tid. Men resurserna är begränsande, klimatet krävande och personalomsättningen hög. Flera utvärderingar har pekat på allvarliga brister inom Statens institutionsstyrelses verksamhet. Tvångsvård får aldrig innebära att den unge enbart förvaras på institution för att sedan släppas ut till ett intet. Risken att den unge återfaller i brott är för stor. Därför måste uppföljningen och utslussningen av unga som varit intagna på ungdomshem bli avsevärt bättre än idag.

Det kan vara ett problem att de som döms till sluten ungdomsvård placeras tillsammans med unga som är tvångsomhändertagna enligt lagen om vård av unga (LVU). Vi vill noggrant överväga att flytta ansvaret för dem som döms till sluten ungdomsvård till kriminalvården. Det innebär inte att ungdomar skulle placeras på fängelser. Däremot blir behandlingen mer enhetlig och samhällets reaktion tydliggörs. Statens institutionsstyrelse ska emellertid även fortsättningsvis ansvara för dem som har omhändertagats enligt LVU.

Många av de barn och ungdomar som placeras på ungdomshem har en trasig uppväxt bakom sig. För många handlar vården om att "ta igen" förlorade år under barndomen. Det är en svår uppgift och därför behövs det resurskrävande insatser av mycket hög kvalitet för att nå framgångsrika resultat. Varje barn eller ungdom ska ha en individuell handlingsplan. Personalen måste ha rätt kompetens. Ungdomshemmen ska vara drogfria. Möjligheten att utföra drogtester måste utnyttjas bättre.

3. Polisen i medborgarnas tjänst

Polisstationer läggs ned, poliser tvingas sitta bakom skrivbord i stället för att vara ute och patrullera och närpolisen finns bara till namnet. Detta är den bistra verkligheten. Resultatet av nedmonteringen av polisen har blivit färre utredda brott och en ökad otrygghet bland allmänheten. Brott kan inte längre förebyggas, utredas eller klaras upp i den omfattning medborgarna förväntar sig. Medborgarna kommer inte i kontakt med polisen när de behöver och litar inte längre på att polisen gör sitt jobb. Detta kan inte accepteras i en rättsstat.

En polis för alla

Om man med närpolis menar kontaktskapande, brottsförebyggande, lokala, områdespoliser som är utspridda på många platser, så existerar i princip inte den arbetsformen idag. Polisen har givit upp det sättet att arbeta. Socialt utsatta och segregerade bostadsområden står för en oproportionerligt stor andel brottsförövare och brottsoffer. Sex av tio närpolischefer i utsatta områden rapporterar att antalet poliser i deras områden har minskat de senaste åren. På många mindre orter i landet har nedmonteringen av polisen resulterat i att polisen helt enkelt inte kan utföra sitt uppdrag. Polisfrågorna är en viktig glesbyggsfråga. Med för få poliser, långa avstånd och begränsad bemanning under kvällar och helger sätts tryggheten på undantag på många håll i vårt land. Så ska det inte behöva vara.

Alla invånare har samma rätt att slippa bli utsatta för brott. Det är helt oacceptabelt att de som råkar bo i de mest utsatta stadsdelarna dessutom ska tvingas tåla en sämre trygghet än andra människor. Företagare som driver sin verksamhet, till exempel butiker, i dessa områden nekas ofta att teckna försäkring eftersom de bedöms vara högriskobjekt.

Allmänhetens låga förtroende för polisen kan få mycket allvarliga konsekvenser och på sikt allvarligt skada tilltron till rättsväsendet. Tanken med närpolisen var att polisen skulle vara lokalt förankrad och tillsammans med invånare, företagare, skolor och föreningar arbeta brottsförebyggande och skapa trygghet i människors närmiljö.

Den socialdemokratiska regeringen har det yttersta ansvaret för att polisverksamheten har gått över styr. På grund av socialdemokraternas kortsiktiga och visionslösa politik inom polisområdet har svensk polis tillåtits bli ineffektiv och kraftlös. Enskilda initiativ lönar sig inte och ledarskapet brister.

Allians för Sverige ser ett tydligt behov av kraftfulla reformer av polisen som en förutsättning för upprätthållandet av lag och ordning. Vi vill utifrån ett långsiktigt perspektiv bygga upp en polis för alla. En polis som förebygger, utreder och klarar upp brott och som står till medborgarnas tjänst. Det är naturligt att satsningarna till en början fokuseras på de mest brottsutsatta områdena. Detta kräver en helhetssyn på effektivitet och kostnader.

Fler poliser

Brottsbekämpning förutsätter att det finns poliser där brott begås och på de tider de begås. Brottsförebyggande arbete förutsätter polisnärvaro. Medborgarna behöver se poliser i aktiv, yttre tjänst för att ha förtroende för verksamheten. Sanningen är att under socialdemokraternas regeringsinnehav har antalet poliser i yttre tjänst halverats.

För att öka den polisiära närvaron, öka utredningskapaciteten och förebygga brott behöver Sverige fler poliser i yttre tjänst. Allians för Sverige vill att det år 2010 ska finnas 20 000 poliser i landet.

Polisen ska beskydda och betjäna medborgarna

Polisens arbete ska utgå från medborgarnas behov. Fokus ska ligga på att förebygga och utreda brott, att skydda människor och att ge god service till allmänheten. Polisens handläggning av ärenden ska vara snabb och korrekt, servicegraden ska vara hög och man ska vara tillgänglig för allmänheten.

Allians för Sverige vill att polisväsendets mål ska vara tydliga och kunna utvärderas. Enskilda polisers initiativ att bedriva förebyggande arbete bör uppmuntras. Förutom polisiär närvaro måste också återkopplingen till medborgarna bli bättre. Den lokale polischefen bör därför regelbundet diskutera problem, resultat och åtgärder med berörda kommunledningar, i syfte att effektivisera arbetet. Samverkan mellan polisen, socialtjänsten och skolan måste också bli bättre. Polisens utvärderings- och uppföljningsarbete ska förbättras och den polisiära forskningen ska byggas ut i samverkan med högskolor och universitet.

Den som ringer polisen ska få svar

Det är inte alltid lätt att nå fram till polisen då man vill anmäla ett brott. Långa väntetider gör att många lägger på luren i frustration. Hela 37 procent av de samtal som kopplades till länskommunikationscentralen i Stockholms län i januari 2004 ”tappades bort”, dvs. kopplades fel eller förlorades därför att den som ringde till slut lade på.⁹ Detta kan leda till att människor undviker att ringa polisen.

Det vore rimligt att kräva att personer som ringer nödnumret 112 inom en minut ska få tala med en företrädare för polisen. Polisens länskommunikationscentraler har slagits ihop, från ett stort antal små centraler med stor lokalkännedom till ett flertal mycket stora. Utvecklingen pågår mot ytterligare centralisering. Allians för Sverige motsätter sig denna utveckling och vill förstärka den lokala anknytningen, i syfte att nyttomaximera larmcentralernas effektivitet.

Brottsofferkompetens på polismyndigheterna

Brottens offer ska bemötas med medkännande och professionalism, oavsett var i landet de bor. Dessvärre varierar bemötande och kompetens alltför mycket i dag. Vissa polismyndigheter har resurscentrum och specialistgrupper för vissa typer av brott, medan det på andra håll inte finns något liknande alls. Allians för Sverige anser att Familjevårdsenheter bör finnas över hela landet.

⁹ Holgerssons Yrke: Polis. Sid. 98-102

Allians för Sverige vill att det ska inrättas en brottsofferinriktad funktion vid varje polismyndighet; en s.k. brottsofferhandläggare. Syftet med funktionen är att brottsoffer ska få relevant information dygnet runt. Handläggaren ska samordna de insatser som finns tillgängliga för brottsoffer, och vara i kontinuerlig kontakt med polis och åklagare under processens gång.

Klagomål mot polisen

Allians för Sverige anser att polisen ska ha en strukturerad verksamhet för hantering av klagomål mot polisen. Människor som upplever sig ha blivit felaktigt behandlade av polisen ska kunna ha möjlighet att anmäla detta. Finns misstanke om brott ska åklagare granska om förundersökning ska inledas. I andra fall ska anmälaren snabbt få besked eller förklaring till det inträffade, och en ursäkt om så är befogat.

Polisutbildningen ska vara modern och ändamålsenlig

Dagens brottsutveckling ställer höga krav på polisens kompetens. Polisen utgör det demokratiska samhällets verktyg att upprätthålla lag, ordning, trygghet och säkerhet. I detta syfte har polisen givits rätt att tillgripa våld vid behov. Det är av största vikt att polisen har gedigna kunskaper och god träning för att kunna fatta riktiga beslut i svåra situationer.

Den grundläggande polisutbildningen ska inriktas på den verklighet polisaspiranterna kommer att möta. Den ska ha en klar yrkesförankring, där praktik ska vara en integrerad del. Det bör övervägas om den grundläggande utbildningen kan kortas, och kompletteras med obligatorisk vidareutbildning. Utbildningens utgångspunkt ska vara medborgarnas berättigade krav på ett effektivt och funktionellt polisväsende. Polisutbildningen behöver ses över i sin helhet: Från antagningsprocess till vidareutbildning.

Förbättra polisens ledarskap

Polisen bör organiseras och ledas lokalt men kraftsamlas centralt. Samtidigt ska byråkrati minimeras och resurser frigöras för ett effektivt polisväsende i hela Sverige. Flera områden kan med fördel samordnas nationellt, t.ex. IT-stöd, personaladministration och kriminaltekniska funktioner.

Det behövs ett bättre ledarskap inom polisen. Chefsstrukturen ska uppmuntra, inte hindra, enskilda initiativ. Chefer ska också stimulera till ett bra arbete och återkoppla till enskilda poliser rörande utförda instanser. Dåliga resultat ska uppmärksammas och åtgärdas. Allians för Sverige anser att polischefer ska tillsättas genom ett tydligt rekryteringsförfarande med fokus på meriter och krav på genomgången polisutbildning.

Polisen ska samverka nationellt

Samverkan med andra aktörer är ett bra sätt att utveckla polisens brottsförebyggande arbete. Socialtjänsten och skolan är centrala samverkanspartners. Men även andra aktörer bör tillåtas spela in i polisens arbete: Exempel är fritidsverksamhet, kyrka, företagare, brandkår och räddningstjänst, transporter och så vidare. Exempel på lyckade samverkansformer finns utomlands, bland annat i New York och London.

Allians för Sverige anser att polisen noga bör se över former för samverkan med andra samhällsaktörer.

Polisen ska samverka internationellt

Polisväsendet måste genomsyras av ett internationellt perspektiv. Brottsligheten har utvecklats till att vara internationell på alla nivåer, alltifrån stora organiserade nätverk för narkotikasmuggling och handel med människor till små grupperingar som utför fickstölder, eller ligor som stjälar på varuhus. Utan ett internationellt perspektiv kommer dessa nätverk att utvecklas och bestå. Allians för Sverige understryker därför vikten av ett fortsatt internationellt samarbete för polisen, främst inom EU men också med de nordiska länderna och grannländerna runt Östersjön. Ett ökat nordiskt samarbete är nödvändigt för att komma åt den gränsöverskridande brottsligheten mellan våra närmsta grannländer och bör prioriteras högre. Det bör vara möjligt för polisen i de nordiska länderna att i vissa situationer agera på varandras territorium.

Internationell tjänstgöring bör uppmuntras och även utgöra en värdefull merit som tillvaratas. I detta sammanhang finns det även anledning för polismyndigheterna att se över och påtala brister i lagstiftningen för att möjliggöra ett effektivt internationellt samarbete.

Terroristbekämpning är en svensk angelägenhet

Trots att Sverige inte bedöms vara ett primärt mål för de idag mest aktiva internationella terrornätverken är Sverige inte helt förskonat från hot. I vårt land finns också aktörer som finansierar, rekryterar och planerar terroråd i andra länder.

Med erfarenheterna från attackerna i Madrid och London där dåden utfördes av personer med hemvist och förankring i Spanien och Storbritannien, måste vi vara medvetna om att terroristhoten kan komma inifrån varje land. Extremism och radikaliseringsökning ökar, främst bland unga som i sin vilshenhet söker gemenskap, tillhörighet och mening. Så sker även i Sverige. Inspirerade av extremism och med kunskap om metoderna kan enstaka individer planera och i värsta fall genomföra attacker med förödande konsekvenser även i vårt land.

Det finns också risk för att utländska intressen i Sverige kan angripas och att svenska medborgare kan utsättas för terrorangrepp utomlands. Sverige förlorade medborgare i terrorattackerna mot både New York och Bali. Även om Sverige i dag inte tillhör de mest utsatta länderna måste också vi vara förberedda på det otänkbara och kunna förebygga, förhindra och straffa terrorbrott.

Sverige har ett globalt ansvar att tillsammans med andra länder försvara demokratin och bekämpa terrorismen. Staten har en skyldighet att skydda befolkningen mot att bli utsatt för brott. Sverige får aldrig bli en fristad för terrorister. Terrorism och kampen mot den grova brottsligheten kan inte bekämpas genom att ge avkall på mänskliga fri- och rättigheter. Åtgärder som kan leda till inskränkningar i den personliga integriteten måste vägas mot nyttan av en effektiv terroristbekämpning

som syftar till att skydda människoliv. Allians för Sverige anser att polisen ska få använda buggning i kampen mot terrorismen.

Sveriges samlade beredskap och förmåga att förhindra, bekämpa och hantera följderna av ett eventuellt terroristattentat eller andra extraordinära händelser är begränsad. Dessa frågor kom på allvar upp på den politiska dagordningen efter terrorattackerna i USA den 11 september 2001. Den undermåliga krishanteringsförmågan uppenbarades på nytt i och med flodvågskatastrofen i december 2004. Därefter har flera enskilda myndigheter skärpt och förbättrat sina rutiner kring dessa frågor.

Samarbetet mellan den polisiära, militära och politiska nivån när det gäller terrorhot fungerar inte tillräckligt effektivt. Sverige behöver en bättre fungerande samordning mellan berörda funktioner inom underrättelse- och/eller säkerhetstjänst hos Säkerhetspolisen, Militära underrättelsetjänsten och Försvarets radioanstalt. Det kan också beröra polisen i övrigt liksom Migrationsverket, Tullverket, Kustbevakningen, Krisberedskapsmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. Det är angeläget att all relevant information rörande terrorhot finns tillgänglig för alla berörda myndigheter. Det är samtidigt viktigt att reglerna kring delgivning av integritetskänslig information samt när och hur hemliga tvångsmedel ska få användas inte ändras, samt att spridning av underrättelser inte får ske till andra myndigheter utan stöd i lagstiftning.

I extrema situationer, som storskaliga terroristattacker, ska polisen kunna förstärkas av militära resurser. Det är naturligt att både polis och militär tas i anspråk i medborgarnas tjänst vid sådana extrema krissituationer.

Verktyg och metoder

Polisen ska ges nya arbetsmetoder

När brottsligheten blir allt grövre ställs högre krav på polisens arbets- och spaningsmetoder. Den internationella organiserade brottsligheten och terrorister använder sig alltmer av tekniken i sin brottslighet. Det ökar pressen på att polisens arbetsmetoder måste ändras så att man på olika sätt kan komma närmare i sitt spanings- och utredningsarbete. Sverige måste ta sitt ansvar för att bekämpa den grova, gränsöverskridande kriminella verksamhet som bedrivs i vårt land, som omfattar både handel med människor, vapen och narkotika men också terrorism.

För att komma åt den avancerade kriminaliteten bör polisen få möjlighet till buggning. Polisen bör kunna agera under alternativ identitet, genom s.k. infiltration. Reglerna kring infiltration är fortfarande inte fastställda. Det är nödvändigt att så sker för att polisens arbete på detta område ska vara effektivt.

Polisens regler kring användande av informatörer måste skärpas. En förutsättning för att en person ska vara villig att informera polisen är att dennes säkerhet kan garanteras. I dag finns emellertid en möjlighet att under en förundersökning

respektive rättegång få reda på informatörernas identiteter. Informatörer måste kunna skyddas.

Polisen använder i dag utan uttryckligt lagstöd provokativa åtgärder av olika slag. Bevisprovokation är en tillåten metod medan brottsprovokation är förbjuden. Det råder emellertid en osäkerhet om vad som ska betecknas som bevis- respektive brottsprovokation. Vi menar att detta område måste lagregleras.

Det är givetvis av största vikt att det vid införandet och användningen av polisens nya verktyg och metoder görs en noggrann avvägning, mellan nyttan av en åtgärd och det intrång den utgör i den personliga integriteten, där den personliga integriteten och människors rätt till skydd av sitt privatliv ska väga tungt.

Polisen ska ha bättre utrustning

Allians för Sverige kräver ett fullt utbyggt radiosystem med full täckning över landet. Medborgarnas och de enskilda polismännens säkerhet kräver väl fungerande radiokommunikation. Därför bör kommunikationssystemet RAKEL komma i drift snarast möjligt.

Polisens brist på modern utrustning är ytterligare en fråga som behöver lösas. Polisen behöver alternativa vapen. Detta bör prioriteras, i synnerhet som polisen inte ska använda mer våld än vad nöden kräver.

4. Ökad rättstrygghet och rättssäkerhet

En stark rättsstat måste balansera målkonflikter. Det är statens uppgift att upprätthålla medborgarnas rättstrygghet och skydda var och en från att bli utsatt för brott. Domstolarna måste vara tillgängliga och inom rimlig tid lösa tvister och utdöma straff.

Samtidigt måste rättssäkerheten värnas och medborgarna måste skyddas från rättsövergrepp från staten. Poliser, åklagare och domstolar måste respektera objektivitetsprincipen. Ingen ska diskrimineras på grund av sin bakgrund eller på grund av kön. Den personliga integriteten ska skyddas så långt det är möjligt.

Alla är lika inför lagen. Påföljderna ska vara förutsägbara och väl förankrade hos medborgarna. Rättstillämpningen måste vara enhetlig över hela landet. Allians för Sverige vill reformera påföljdssystemet i syfte att öka både rättstryggheten och rättssäkerheten. En översyn ska syfta till att säkerställa en proportionalitet mellan olika påföljder som upplevs som rimlig och relevant. En sådan översyn kan leda till såväl strängare som mildare påföljder samt till att nya påföljder införs. Det måste stå klart att samhället ser mycket strängt på organiserad brottslighet. Straffen för vapenbrott, väpnade rån och människohandel är exempel på sådana brott där straffen kan komma att skärpas. Även straffen för våldsbrott och kvinnofridsbrott måste ses över.

Stärk kvinnornas rättstrygghet

Våldet som riktar sig mot kvinnor har ökat med nästan 30 procent under de senaste tio åren. Många kvinnor känner sig otrygga och vågar inte röra sig ute på kvällar och nätter. Den största delen av våldet sker dock i hemmet, av någon som kvinnan redan känner. Oavsett vem som misshandlar, hotar eller våldtar måste kvinnors frihet och trygghet säkras genom att våldet bekämpas på alla plan.

Att bekämpa hedersrelaterat våld och ge stöd åt dem som utsätts för sådana brott är en nationell angelägenhet. Kunskapen hos polis, rättsväsende och sociala myndigheter måste öka kring dessa frågor så att insatser för de utsatta kan sättas in i tid.

Allians för Sverige vill att hotade kvinnor, och människor som oavsett kön drabbas av hedersrelaterad brottslighet, ska ha tillgång till trygghetspaket och larm. Även livvakter måste kunna sättas in vid behov. Den som tvingas byta identitet för att undkomma hot och våld ska få skälig ersättning för detta av allmänna medel. Trots förbättringar av lagen om besöksförbud lever många kvinnor fortfarande i rädsla för att män som tidigare hotat eller misshandlat dem ska söka upp dem. Varje polismyndighet bör ha tydliga rutiner för vilka åtgärder som ska vidtas när ett beslut om besöksförbud överträds. Den som allvarligt bryter mot besöksförbudet bör åläggas att bära elektronisk fotboja. På så sätt kan kvinnans trygghet och frihet upprätthållas. Kvinnan, eller den hon utser, ska få information om när en dömd man, som hotat eller utsatt henne för våld, tillfälligt eller permanent släpps ut ur fängelse.

Kriminalvården bör vara skyldig att underrätta åklagaren om fall där förutsättningar för besöksförbud finns i samband med att mannen vistas utanför anstalten eller frigges.

Bodelningsreglerna bör reformeras. En kvinna som tilldömts skadestånd av sin make med anledning av ett våldsbrott ska inte behöva dela med sig till honom av detta vid en skilsmässa.

Åtgärder mot människohandel

Handeln med kvinnor och barn är i högsta grad verklighet i Sverige och polisen måste ges möjlighet att sätta in krafttag mot denna växande brottslighet. Sverige ska inte vara ett för människohandlare attraktivt land vare sig som slutstation eller transitland.

Sexslavhandeln är ett globalt, gränsöverskridande problem som kräver gränsöverskridande lösningar. Sverige måste därför kunna hantera denna brottslighet både lokalt, nationellt och i samverkan med andra länder. Det ställer stora krav på polis och tull.

För att bekämpa människohandel krävs en rad åtgärder, allt ifrån effektiv lagstiftning till ökat stöd till offren för människohandel. Bland annat måste kravet i lagtexten på "otillbörliga medel" tas bort för att lagen mot människohandel ska bli tillämplig och effektiv.

Sverige måste på det nationella planet ha en tydlig agenda och en hållning i frågor om sexslavhandel som vi vid varje givet tillfälle ska försöka förmedla till andra länder.

Stärk barnens rättstrygghet

Barns juridiska rättigheter har historiskt sett varit eftersatta trots att barn i allra högsta grad berörs av brott som riktas mot dem eller begås i barnens närhet. Rättsväsendet ska arbeta utifrån ett barnperspektiv och beakta barns särskilda utsatthet. Barn som bevittnat våld i hemmet måste nu ges status som brottsoffer. De bör garanteras de rättigheter som allmänt tillkommer brottsoffer och ges rätt till statlig brottsskadeersättning.

Kriminalisera förföljelsebrott

Människor som drabbas av förföljelse och trakasserier, s.k. *stalking* är en grupp som sällan får tillräckligt stöd. Förföljelserna kan pågå kortare tid, men ibland i flera år. Många som varit utsatta för förföljelse av denna typ vittnar om raserat privatliv och total rättslöshet, eftersom beteendet ligger inom en juridisk gråzon. Polisen måste få samarbeta med psykiatri i syfte att förebygga förföljelsebrott och för att skydda offren. En ny straffbestämmelse som kriminaliserar förföljelsebrott bör införas.

Skydda brottsoffers och vittnens adressuppgifter

En person som utsatts för hot och förföljelse kan få sina adressuppgifter skyddade. Sekretessen kring adressen upphör emellertid i samband med en rättsprocess eftersom principen om partsinsyn förhindrar domstolen att hemlighålla adressen för den åtalade om denne begär uppgiften. Ur brottsoffrets eller ett vittnes perspektiv är det givetvis helt orimligt att sekretessen kring en skyddad adressuppgift upphör om adressen ingår i ett åtal vid en domstol. De regler som på detta sätt leder till en ökad otrygghet för våldsutsatta och hotade kvinnor eller vittnen, behöver förändras så att skyddade adressuppgifter inte röjs.

Bekämpa brott mot företagare

Kriminalitet drabbar inte bara enskilda människor utan slår i olika former hårt mot näringsliv och företagsamhet. Brott mot näringsidkare måste tas på större allvar. Människor som driver egna rörelser ska inte behöva slå igen sin verksamhet på grund av utpressning från kriminella.

Många butiksinnehavare har stora problem med stölder från butikerna. Upprepat snatteri ska kunna leda till att en person portförbjuds. Åklagare ska kunna fatta beslut om tillträdesförbud till en butik under en viss period om en person stjal eller uppför sig illa gång på gång.

Ta upp kampen mot rattfylleriet

För tio år sedan genomförde den borgerliga regeringen en rad åtgärder för att minska rattfylleribrotten. Straffvärdet för rattfylleribrott höjdes och promillegränsen för grovt brott sänktes. Grovt rattfylleri skulle leda till fängelse. Sedan dess har socialdemokraterna sjabblat bort kampen mot rattfylleribrotten. Under den senaste femårsperioden har en mindre andel av de som dömts för grovt rattfylleri fått fängelse. Samtidigt är insatserna för att hjälpa dömda bort från missbruk otillräckliga. Allians för Sverige anser att ytterligare insatser måste göras för att upprätthålla principen att droger och bilkörning inte hör ihop. Principen om att grovt rattfylleri ska leda till frihetsberövande straff ska återupprättas. Påföljden för rattfylleribrott ska kombineras med obligatoriska behandlingsprogram. Alkolås ska kunna krävas för att dömda ska få tillbaka körkortet.

Den som kör bil berusad och dödar någon kommer ofta alltför lindrigt undan. Även om flera människor har mist livet och brottet bedömts som grovt, leder det till oproportionerligt korta straff. Det behövs en ny bestämmelse i brottsbalken; vållande till annans död genom rattfylleri, för att markera samhällets stränga syn på alkohol i trafiken.

Missbruk av droger - såväl narkotika som alkohol - ligger ofta bakom annan brottslighet. Dessutom är beroendet i sig ofta en dödsfälla som bryter ned personen fysiskt och psykiskt. Kampen mot narkotika är en angelägenhet för såväl det civila samhället som för rättsväsendet. Allians för Sverige vill se krafttag mot missbruket. Det krävs hårdare kontroll vid våra gränser och punktmarkering på de kriminella

organisationer som smugglar och säljer narkotika. Missbruk leder nästan alltid till annan brottslighet och att bekämpa narkotikan och stötta de som vill lämna sitt missbruk är därför en av de absolut viktigaste brottsförebyggande åtgärderna.

Förläng preskriptionstiden för grova brott

I Sverige finns det idag ett hundratal uppklarade mord och ännu fler uppklarade grova våldsbrott. Många brottsoffer och deras anhöriga väntar förgäves på rättslig upprättelse. Det framstår som stötande att den som begått ett mord och som effektivt håller sig borta från rättskipning under tjugofem år inte ska kunna åtalas, trots att bevis säkrats efter denna tid.

I takt med att den rättsmedicinska forskningen och den kriminaltekniska kunskapen gör framsteg måste de straffrättsliga preskriptionsreglerna ses över. När det gäller brott där livstidsfängelse ingår i straffskalan talar mycket för att preskriptionstiden bör slopas helt. Det förekommer också att utredningar om grov ekonomisk brottslighet tvingas läggas ned på grund av att preskriptionstiden går ut. Möjligen borde även sådan typ av brottslighet förlängas med en längre preskriptionstid än idag. Preskriptionstiden för vissa sexualbrott mot barn börjar numera löpa från och med barnets 18-årsdag. En förlängning av preskriptionstiderna för sexualbrott mot barn bör övervägas. Längre preskriptionsregler för de grövsta brotten innebär inte att rättssäkerheten sätts ur spel. Vid en domstolsprövning måste bevisningen värderas extra varsamt när det gått många år sedan ett brott begåtts.

5. Domstolsväsendet

Domstolarna tvingas arbeta under hårt tryck och ansträngd ekonomi. Regeringen har under elva års tid svultit ut domstolarna genom otillräckliga anslag, vilken lett till en ohållbar situation. Omorganisationen av tingsrätterna har dessutom inneburit att antalet tingsrätter har minskat med ett trettiotal mellan 2000 och 2005. Antalet inkomna mål ökar och de långa väntetiderna är ett problem i både brottmål och tvistemål. Rättssäkerheten äventyras och människor tvingas vänta orimligt länge på beslut som är viktiga, ibland livsavgörande.

Domstolsväsendet går på knäna på grund av regeringens svek. Det allt hårdare samhällsklimatet innebär att många domstolsanställda utsätts för hot och trakasserier på sin arbetsplats. Säkerheten för rättsväsendets personal måste nu prioriteras.

Det finns goda exempel, trots regeringens nugga budgetanslag till rättsväsendet: Åklagarmyndigheten har visat sig fungera väl och har lyckats med sin organisation av verksamheten. Myndigheten har gått i bräschen för rättsutvecklingen och tagit initiativ till utvecklingsprojekt. Detta har åstadkommit trots brist på resurser och en ökande arbetsbelastning.

Det ska i sammanhanget noteras att en fristående men närstående myndighet, Ekobrottsmyndigheten, utvecklats för att möta kritik från såväl riksrevisionen som interna rapporter. I ljuset av de uppmärksammande ekobrotten på senare tid och allmänhetens berättigade krav på att ekonomisk brottslighet utreds och lagförs måste denna effektivisering av arbetet fortsätta. Allians för Sverige avser att noga följa utvecklingen, då myndigheternas organisatoriska ställning inte på något sätt är självklar.

Värna domstolarnas oberoende

Domstolsorganisationen måste i likhet med andra statliga verksamheter reformeras och specialiseras i takt med att kraven från samhället ökar. Men de senaste årens nedläggningar och sammanslagningar av tingsrätter har skett utan hänsyn till konsekvenserna för rättsväsendet som helhet och utan medborgarperspektiv. Nu behövs en allmän översyn av domstolarnas framtida organisation. Inga genomgripande förändringar ska göras utan helhetsperspektiv, debatt och politisk förankring.

Det är viktigt att sträva efter en jämn könsfördelning och en ökad mångfald inom domarkåren. Att öppna domarkarriären för andra välmeriterade jurister skulle också kunna bidra till att stärka domstolarnas ställning. Nämndemännen spelar en viktig roll när det gäller domstolarnas samhällsförankring. Ersättningen till nämndemännen måste ligga på en rimlig nivå. Om en domare eller nämndeman själv döms för brott påverkar detta allmänhetens tilltro till rättsväsendet. Reglerna för när en domare eller nämndeman ska avskedas måste ses över.

Oberoende domare

Regeringens stora inflytande över tillsättningen av de högsta domarna och Lagrådet är otillfredsställande. Allians för Sverige vill ha ett brett dike mellan den verkställande och den dömande makten. Det får inte finnas misstankar om att annat än kvalifikationer ligger bakom en utnämning. En möjlighet är att låta riksdagen utse de högsta domarna. En annan lösning vore att regeringen behåller beslutanderätten, men utnämningar görs utifrån förslag på lämpliga kandidater som tagits fram av en särskild nämnd med förankring i riksdagen.

Reformera domstolsverket

En grundläggande demokratisk princip är rättsväsendets och domstolarnas oberoende. Domstolsverkets arbete får inte bedrivas på ett sätt som inkräktar på domstolarnas självständighet och strävan efter effektivitet får inte gå ut över rättssäkerheten.

Ett intressant exempel på hur relationen mellan domstolarna och styrningen av domstolarna organiseras kan hämtas från Danmark. Där ligger domstolsmyndigheten under riksdagens motsvarighet folketinget och dess verksamhet regleras i lag. Den tydligaste skillnaden mellan de båda ländernas lösningar gäller det sätt på vilket administrationen reglerats i lag. Det svenska domstolsverket lyder under regeringen och regleras genom förordningar. Den danska modellen bör kunna tillämpas i Sverige.

Domstolarnas informationsarbete

Domstolsväsendets informationsarbete är eftersatt och det är angeläget att informationen till medborgarna förbättras avsevärt. Många mål väcker stor uppmärksamhet och media bevakar ständigt domstolarnas utslag. I mediareporteringen lyfts ofta de mest spektakulära delarna av domsluten fram och för medborgare i allmänhet är det inte sällan svårt att förstå domstolarnas resonemang. Även en dom som är helt oklanderlig utifrån ett strikt juridiskt perspektiv kan utsättas för häftig kritik i den allmänna debatten. Debatten kring domar är viktig och medborgarna måste enkelt ges möjlighet att ta del av domstolens dokument för att kunna sätta sig in i diskussionen. De skrivna domarna måste hålla hög kvalitet och de bör göras tillgängliga på Domstolsverkets hemsida (utan personuppgifter). Detta kan bidra till att öka allmänhetens förståelse för domstolarnas dömande verksamhet och arbetsfördelningen mellan lagstiftare och rättstillämpare.

Domstolar anpassade också för brottsoffer

Själva rättegången är ofta smärtsam för brottsoffer. Större hänsyn bör tas till brottsoffren, utan att det för den skull sker på de tilltalades bekostnad. Även om alla förstår att det är viktigt att genom frågor och förhör söka reda på sanningen om vad som hänt kan varje detalj bli en obehaglig påminnelse om en traumatisk upplevelse. Under rättegången måste den som blivit utsatt för brottet behandlas med respekt. Det finns ordningsregler i rätten, och de bör respekteras i högre grad än vad som görs idag. På rättens ordförande vilar ett stort ansvar att processen inte kränker brottsoffret än en gång. Domarna måste inta en mer aktiv och ledande roll under rättegången när det finns risk för att brottsoffret kränks. Rättegångsbalkens regler avseende ordning och säkerhet ska användas.

Om brottsoffret tilldömts skadestånd ska rätten informera om hur man får ut skadeståndet. Den som är målsägande och som har begärt skadestånd betraktas som part och får domen hemskickad till sig. Den som inte yrkat skadestånd anses inte vara part i målet och får därför inte domen om hon/han inte uttryckligen ber om den. Rutinerna kring detta bör ändras. Huvudregeln bör vara att målsäganden får domen automatiskt.

6. En ny kriminalvård

Svensk kriminalvård präglas idag av djupa strukturella problem. Kriminalvården har kommit att handla allt mindre om vård och alltmer om förvaring. Orsakerna till dagens situation är många men bristande politiskt ledarskap har stor del i kriminalvårdens misslyckande. För att få verksamheten på rätt köl krävs ett starkt ledarskap, med förmåga att styra och utvärdera verksamheten på ett vetenskapligt och kvalitativt sätt.

Såväl verkställighet av påföljder i frivård som i fängelse måste hålla hög kvalitet. Frihetsberövandet ger tid och möjlighet att avbryta en kriminell livsstil och drogmisbruk, och måste användas väl. Kvaliteten på kriminalvårdens innehåll har försämrats och den outnyttjade tiden i anstalt har ökat markant. Olika behandlingsprogram prövas, ofta ryckta ur sitt sammanhang, och uppföljning saknas.

Samtidigt som svenska anstalter har problem med överbeläggning kan man konstatera att vårt land idag hyser drygt 750 interner som är dömda till utvisning. Vi anser att Sverige ska intensifiera arbetet avseende överföring av dömda personer till respektive hemland.

Kriminalvårdens innehåll

Handlingsplan och motivation

Vi vill ha ett system som främjar ett tryggt klimat på anstalter och som når framgång i det brottsförebyggande arbetet. För att uppnå detta är vi övertygade om att de intagnas beteende snabbt måste leda till konsekvenser.

Vissa förmåner som de intagna har idag ska i framtiden kräva skötsamhet. Det kan handla om sådant som TV i cellen, utökad användning av personliga tillhörigheter och möjlighet att gå eftertraktade utbildningar. Belöningar för gott uppförande kan vara fler och vidgade permissioner och möjlighet att delta i trivselaktiviteter på anstalten. För att skapa en sundare kultur är det viktigt att ha positiva miljöer även inne på anstalten. Ett dåligt uppförande och bristande ansvarstagande ska resultera i färre eller uteblivna förmåner.

Redan första dagen en intagen kommer till anstalt ska arbetet med en lyckad frigivning inledas. De flesta som sitter i fängelse är ute igen inom ett år och då är målsättningen att de ska ha fått förutsättningar att bättre klara livet i samhället. Alla ska från början få en egen handlingsplan.

Män som misshandlar kvinnor behöver få hjälp med att bryta sina destruktiva beteenden, genom adekvat vård och behandling på anstalt respektive inom frivården. Intagna som är psykiskt sjuka, har gjort sig skyldiga till sexualbrott eller som missbrukar droger och/eller alkohol är andra exempel på kategorier av dömda som ska ha förbättrad behandling och rehabilitering.

Utveckla arbetsplikten

Arbete och meningsfull sysselsättning för de intagna måste ges ökad prioritet. Regler som försvårar detta måste påtalas och rättas till. Den intagne ska alltid ges skriftlig dokumentation över de kunskaper och den kompetens som förvärvats på anstalten och arbete bör ses som ett led i strävan att förebygga återfall. Sysselsättningsplikten är en viktig princip för att understryka det viktiga i att ta vara på den tid en intagen vistas på anstalten.

Öka utbildningsmöjligheterna

För många intagna kan anstaltstiden ge tillfälle att reparera skadorna av otillräcklig eller misslyckad skolgång. Det finns ett omfattande behov av grundläggande utbildning och arbetspraktik hos de intagna. Chanserna att få ett arbete efter frigivningen ökar med en yrkesutbildning och därför bör utbudet av sådana ökas för skötsamma och motiverade intagna.

Personligt ansvar även på anstalten

Intagna på kriminalvårdsanstalter har, precis som alla andra, ett ansvar för sina egna vardagsrutiner. Därför bör självförvaltningen när det gäller matlagning, städning, tvätt och andra vardagssysslor öka. Dessa rutiner är också nödvändiga för att klara av ett vardagsliv i frihet.

Förbättrade kontakter med samhället

Frivilligorganisationer som bidrar med besöksverksamhet, trivselaktiviteter eller ställer upp som personliga kontakter gör ett viktigt arbete. Mans- och kvinnojouren, Kriminellas Revansch i Samhället, Anonyma Alkoholister, och Anonyma Narkomaner med flera kan också efter anstaltsvistelsen vara ett stöd för att bryta tidigare destruktiva beteenden.

De intagna och kontakterna med familjen

Många intagna på anstalterna är föräldrar. Cirka 8 000 barn i Sverige har en förälder som sitter på anstalt. Barns möjligheter att skapa och upprätthålla ett gott förhållande till föräldrarna under anstaltsvistelsen måste underlättas. Besöksrum och besökslägenheter som är anpassade till barns behov måste därför finnas vid fler anstalter. Vidare skulle modern teknik genom t.ex. videokonferens vara ett alternativ för att underlätta kontakten med familjen.

Förberedelser för frigivning

Majoriteten av dem som sitter i fängelse har suttit där förut. Resultatet är otillfredsställande.

Vid frigivningen saknar många bostad och hälften saknar arbete. Till detta kommer att kommunernas benägenhet att bekosta vård och behandling för de som behöver fortsatt vård för missbruk på senare år sjunkit. De intagna möter således ofta stora svårigheter när de frigges. Ett effektivt samarbete mellan kriminalvården och socialtjänsten, hälso- och sjukvården och arbetsmarkanden är nödvändigt. En socialsekreterare på varje anstalt skulle underlätta utslussningen.

Frivilligorganisationerna spelar en viktig roll och gör ett ovärderligt arbete för att stötta de dömda efter frigivning.

De behandlingsresultat som kriminalvården åstadkommer är i hög grad meningslösa om inte frigivningen och mottagandet i samhället fungerar.

Välutbildad personal ökar kriminalvårdens kvalitet

Kriminalvårdens största resurs är personalen. För att möta behoven måste den vara välutbildad. Dessutom behövs en omstrukturering och renodling av arbetsuppgifterna. Nya krav på verksamhetsplanering, kvalificerat motivations- och påverkansarbete samt frigivningsförberedelser ställer högre krav på kompetens hos medarbetarna. Inte minst behandlingsverksamheten kräver ökad tillgång till specialutbildade medarbetare. För att klara det är vi positiva till att öka inslagen av entreprenader inom kriminalvården. Det kan gälla vård, behandling, utbildning, arbetsträning, mm. All myndighetsutövning t.ex. beslut om kontroller i cellerna, drogtestar och inpasseringskontroller ska emellertid även i framtiden vara ett ansvar för det offentliga.

Behoven av och möjligheterna till en basutbildning för personal inom kriminalvården bör utredas. En basutbildning är ett steg för att göra arbete inom kriminalvården mer attraktivt och på så vis underlätta rekryteringen av personal.

Skärpt säkerhet inom kriminalvården

Stoppa rymningar och fritagningar

Under 2004 skedde ett antal spektakulära rymningar och fritagningar från några av Sveriges säkraste anstalter. Detta blottade stora brister i både den inre och yttre säkerheten. Några av landets grävsta brottslingar kunde rymma tack vare medhjälpare som forcerade grindarna mitt framför ögonen på kriminalvårdens personal.

Vid varje slutet anstalt måste det finnas personal med särskild säkerhetsutbildning med betoning på problem med gisslan och fritagning. Det måste ske ordentliga uppföljningar av säkerhetsmisslyckanden. Berörd polismyndighet måste vara organiserad för att klara en snabb uttryckning vid rymnings- och fritagningsförsök. Det händer att fritagningar görs med hjälp av tunga vapen. Att gripa de inblandade är en polisiär uppgift, inte minst ur säkerhetssynpunkt. Att beväpna vakter inne på anstalterna vore en farlig utveckling, då vapen skulle kunna hamna i fel händer.

Fängelsedömda ska inte få ha kvar sina pass

Det ska vara obligatoriskt att lämna in sitt pass för förvaring på anstalten under fängelsevistelsen. Om så inte sker ska passet förklaras ogiltigt, för att hindra att de som dömts till fängelse olovligen lämnar landet under strafftiden eller att passet kommer i orätta händer.

Totalförbud mot mobiltelefoner på anstalterna

Insmugglade mobiltelefoner används ofta för att planera fortsatt kriminell verksamhet och för att förbereda rymningar och fritagningar. För att stoppa införseln av mobiltelefoner krävs utökad inpasseringskontroll och mobilstörningsutrustningar.

Personalen inom kriminalvården upplever hot och arbetar i en mycket utsatt situation. Därför bör mobiltelefoner inom fängelseområdet totalförbjudas, även för anställda. På så sätt minskas risken för att mobiltelefoner över huvud taget kommer i orätta händer. Ett sådant förbud finns sedan en tid tillbaka i Norge.

Drogfria anstalter

Droger på anstalter är oacceptabelt. Droger är en säkerhetsrisk men hotar också att omöjliggöra ett effektivt påverkansarbete. En drogfri miljö och en kvalitativ behandling mot missbruk utgör kärnan i arbetet med att minska återfall i brott.

Majoriteten av de intagna var missbrukare då de togs in i anstalt. Många fortsätter missbruka inne på anstalterna, vilket också leder till att andra intagna som aldrig brukat narkotika tidigare gör sin knarkdebut bakom murarna. Var femte anstalt rapporterar att drogmissbruk förekommer ofta eller så gott som dagligen. Det är helt oacceptabelt att de institutioner som har som huvudsyfte att bryta individers destruktiva brottslighet och missbruk blir en plats där detta fortgår.

Fler behandlings- och motivationsplatser

Det krävs fler behandlings- och motivationsplatser för att ge de intagna kvalificerat stöd att frigöra sig från missbruk. En intagen som inte lider av drogproblem bör inte vara på samma avdelning som missbrukare.

Fler drogtestar

Regelbundna urinprov för att kontrollera drogfrihet behövs. Att vägra ta sådana prover måste få tydliga och kännbara konsekvenser för den intagne, liksom testresultat som visar att droger använts. Konstaterat, uppsåtligt bruk av narkotika på anstalt ska alltid polisanmälas. Det får inte vara så att drogtestning ransoneras av ekonomiska skäl, vilket sker idag, eftersom många interner vill ha tester mer kontinuerligt som ett led i ett avvänjningsprogram.

Narkotikahundar på alla anstalter

Arbetet med att upptäcka knark på anstalterna måste skärpas. Varje anstalt bör ha tillgång till en narkotikahund. Införseln av narkotika måste stoppas. En hel del narkotika förs in med hjälp av besökare. Inpasseringskontrollerna måste skärpas. För vissa intagna bör besök endast ske med restriktioner, t.ex. bakom glasruta. Det händer också att droger och mobiltelefoner helt enkelt kastas in på anstalten utifrån, över stängsel eller mur. För att hindra det vill vi att säkerhetsanstaltens rastområden förstärks med nät.